C/2023/446

1.12.2023

P9_TA(2023)0111

Boj proti diskriminaci v EU – dlouho očekávaná horizontální antidiskriminační směrnice

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 19. dubna 2023 o boji proti diskriminaci v EU – dlouho očekávaná horizontální antidiskriminační směrnice (2023/2582(RSP))

(C/2023/446)

Evropský parlament,

— s ohledem na Smlouvu o Evropské unii (SEU), a zejména na články 2, 3 a 6 této smlouvy,

— s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie (SFEU), a zejména na články 10 a 19 této smlouvy,

— s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), zejména na její články 20, 21 a 23,

— s ohledem na judikaturu Soudního dvora Evropské unie,

— s ohledem na návrh směrnice Rady o uplatňování zásady rovného zacházení mimo trh práce bez ohledu na věk, zdravotní postižení, sexuální orientaci nebo náboženské vyznání („horizontální antidiskriminační směrnice“), který Komise předložila dne 2. července 2008,

— s ohledem na směrnici Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ ([1]) („směrnice o rasové rovnosti“),

— s ohledem na směrnici Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání ([2]) („směrnice o rovnosti v zaměstnání“),

— s ohledem na rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva ([3]),

— s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/692 ze dne 28. dubna 2021, kterým se zavádí program Občané, rovnost, práva a hodnoty ([4]),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 3. března 2021 „Unie rovnosti: Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030“ (COM(2021)0101) a Úmluvu Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením, kterou ratifikovala EU a všechny její členské státy,

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 12. listopadu 2020 „Unie rovnosti: strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025“ (COM(2020)0698),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 18. září 2020 „Unie rovnosti: Akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025“ (dále jen „akční plán EU proti rasismu“) (COM(2020)0565),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 5. března 2020 „Unie rovnosti: Strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025“ (COM(2020)0152),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 16. dubna 2019 s názvem „Efektivnější rozhodování v oblasti sociální politiky: určení oblastí pro přechod k hlasování kvalifikovanou většinou“ (COM(2019)0186),

([1]) Úř. věst. L 180, 19.7.2000, s. 22.
([2]) Úř. věst. L 303, 2.12.2000, s. 16.
([3]) Úř. věst. L 328, 6.12.2008, s. 55.
([4]) Úř. věst. L 156, 5.5.2021, s. 1.

— s ohledem na zprávu Komise ze dne 19. března 2021 o uplatňování směrnice Rady 2000/43/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ („směrnice o rasové rovnosti“), a směrnice Rady 2000/78/ES, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání („směrnice o rovnosti v zaměstnání“) (COM(2021)0139),

— s ohledem na pokyny ke zlepšení sběru a využívání údajů o rovnosti, které v roce 2018 vypracovala podskupina pro údaje o rovnosti skupiny Komise na vysoké úrovni pro otázky rovnosti, nediskriminace a rozmanitosti a které byly zveřejněny v roce 2021,

— s ohledem na lidskoprávní nástroje a smlouvy OSN týkající se ochrany lidských práv a základních svobod, zejména na Všeobecnou deklaraci lidských práv, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluvu o odstranění všech forem rasové diskriminace, Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen a Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením,

— s ohledem na Agendu OSN pro udržitelný rozvoj 2030,

— s ohledem na doporučení a zprávy Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva, vysokého komisaře pro národnostní menšiny a dalších orgánů Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě,

— s ohledem na Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, zejména na článek 14 této úmluvy a protokol č. 12 k této úmluvě, které zakazují diskriminaci,

— s ohledem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva,

— s ohledem na doporučení, zprávy a usnesení Evropské komise proti rasismu a nesnášenlivosti, Řídícího výboru pro boj proti diskriminaci, pro rozmanitost a inkluzi, Parlamentního shromáždění, Benátské komise a dalších orgánů Rady Evropy,

— s ohledem na Evropskou sociální chartu,

— s ohledem na evropský pilíř sociálních práv, včetně jeho třetí zásady týkající se rovných příležitostí, a na sdělení Komise ze dne 4. března 2021 o akčním plánu pro evropský pilíř sociálních práv (COM(2021)0102),

— s ohledem na své usnesení ze dne 13. prosince 2022 za stejná práva osob se zdravotním postižením ([5]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 10. listopadu 2022 o rasové spravedlnosti, nediskriminaci a boji proti rasismu v EU ([6]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 14. září 2021 o právech osob LGBTIQ v EU ([7]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 11. března 2021 o prohlášení EU za zónu svobody pro LGBTIQ osoby ([8]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 17. prosince 2020 o nutnosti sestavit Radu ve složení pro rovnost pohlaví ([9]),

— s ohledem na svá usnesení ze dne 25. října 2016 ([10]) a 7. října 2020 o vytvoření mechanismu EU pro demokracii, právní stát a základní práva ([11]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 19. června 2020 o protestech proti rasismu v návaznosti na smrt George Floyda ([12]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 21. ledna 2021 o strategii EU pro rovnost žen a mužů ([13]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 26. března 2019 o základních právech lidí afrického původu v Evropě ([14]),

([5]) Přijaté texty, P9_TA(2022)0435.
([6]) Přijaté texty, P9_TA(2022)0389.
([7]) Úř. věst. C 117, 11.3.2022, s. 2.
([8]) Úř. věst. C 474, 24.11.2021, s. 140.
([9]) Úř. věst. C 445, 29.10.2021, s. 150.
([10]) Úř. věst. C 215, 19.6.2018, s. 162.
([11]) Úř. věst. C 395, 29.9.2021, s. 2.
([12]) Úř. věst. C 362, 8.9.2021, s. 63.
([13]) Úř. věst. C 456, 10.11.2021, s. 208.
([14]) Úř. věst. C 108, 26.3.2021, s. 2.

— s ohledem na své usnesení ze dne 12. února 2019 o nutnosti posílit strategický rámec EU pro národní strategie pro začleňování Romů na období po roce 2020 a o zintenzivnění boje proti anticiganismu ([15]),

— s ohledem na své legislativní usnesení ze dne 2. dubna 2009 týkající se návrhu směrnice Rady o provádění zásady rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo víru, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci ([16]),

— s ohledem na svá usnesení o stavu základních práv v EU,

— s ohledem na rozpravu na plenárním zasedání ve Štrasburku nazvanou „Pokrok v souvislosti s horizontální antidiskriminační směrnicí“, která se konala dne 22. října 2019,

— s ohledem na zprávy a průzkumy Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA), zejména na její zprávu nazvanou „Equality in the EU: 20 years on from the initial implementation of the Equality Directives“ (Rovnost v EU 20 let po úvodním provedení směrnic o rovnosti) ([17]),

— s ohledem na otázky Radě a Komisi o boji proti diskriminaci v EU – dlouho očekávané horizontální antidiskriminační směrnici (O-000010/2023 – B9-0013/23 a O-000011/2023 – B9-0014/23),

— s ohledem na čl. 136 odst. 5 a čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že právo na nediskriminaci je jedním ze základních práv zakotvených v Listině a ve Smlouvách a že musí být plně dodržováno; vzhledem k tomu, že EU zakazuje diskriminaci;

B. vzhledem k tomu, že zásada nediskriminace je jednou ze společných hodnot Evropské unie, jak je uvedeno v článku 2 SEU; vzhledem k tomu, že podle článku 10 SFEU se musí Unie při vymezování a provádění svých politik a činností zaměřovat na boj proti diskriminaci; vzhledem k tomu, že článek 20 Listiny stanoví, že před zákonem jsou si všichni rovni, a vzhledem k tomu, že článek 21 dále zakazuje diskriminaci na základě řady důvodů;

C. vzhledem k tomu, že každý člověk v EU má stejné právo, aby se stal plnohodnotným a aktivním členem společnosti a dostalo se mu rovného zacházení před zákonem;

D. vzhledem k tomu, že v ochraně poskytované antidiskriminačním rámcem EU existují značné nedostatky; vzhledem k tomu, že tato roztříštěnost vede k umělému vytvoření hierarchie důvodů diskriminace, což omezuje šíři a záběr ochrany proti diskriminaci na pracovišti i mimo něj na úrovni EU; vzhledem k tomu, že občané jsou do určité míry chráněni před diskriminací související s pohlavím a rasovým nebo etnickým původem, avšak ochrana před diskriminací z důvodu náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace nedosahuje stejné úrovně;

E. vzhledem k tomu, že Komise v roce 2008 předložila návrh horizontální antidiskriminační směrnice (COM(2008)0426), která pokrývá celou řadu oblastí, jako je vzdělávání, sociální ochrana, přístup ke zboží a službám a jejich poskytování; vzhledem k tomu, že Parlament přijal svůj postoj v dubnu 2009; vzhledem k tomu, že Rada žádný postoj i po více než 15 letech nikdy nezaujala; vzhledem k tomu, že návrh zůstává zablokován v Radě navzdory opakovaným výzvám Parlamentu;

F. vzhledem k tomu, že některé členské státy blokují konkrétní pokrok týkající se tohoto návrhu v Radě;

G. vzhledem k tomu, že k diskriminaci v celé EU dochází čím dál častěji; vzhledem k tomu, že členské státy neshromažďují dostatek srovnatelných a rozčleněných údajů o rovnosti a že případy diskriminace často nejsou oznamovány, což brání řádné dokumentaci diskriminace; vzhledem k tomu, že každý pátý člověk v EU se potýká s diskriminací nebo obtěžováním z různých důvodů nebo kombinace důvodů ([18]);

H. vzhledem k tomu, že Soudní dvůr Evropské unie a Evropský soud pro lidská práva od roku 2008, kdy Komise předložila návrh horizontální antidiskriminační směrnice, rozvinuly rozsáhlou judikaturu v oblasti rovného zacházení a boje proti diskriminaci; vzhledem k tomu, že judikatura Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva objasnila několik otázek týkajících se výkladu antidiskriminačního rámce EU, a poskytuje proto užitečné pokyny pro uplatňování stávajících právních předpisů;

([15]) Úř. věst. C 449, 23.12.2020, s. 2.
([16]) Úř. věst. C 137 E, 27.5.2010, s. 68.
([17]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021_en_0.pdf.
([18]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021_en.pdf.

I. vzhledem k tomu, že členské státy dostatečně neprovádí antidiskriminační rámec EU ani judikaturu Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva, což je trvalý problém, který nelze ignorovat;

J. vzhledem k tomu, že ochrana proti diskriminaci není v různých členských státech jednotná a že se ukázalo, že to má negativní dopad na jednotlivce i celou společnost;

1. vyjadřuje hluboké politování nad tím, že horizontální antidiskriminační směrnice je v Radě od roku 2008 zablokována; znovu opakuje své předchozí výzvy Radě, aby tuto směrnici po 15 letech nečinnosti neprodleně odblokovala; zdůrazňuje, že toho je třeba dosáhnout do konce tohoto roku a že Parlament je připraven směrnici přijmout před koncem tohoto volebního období;

2. připomíná, že Smlouvy EU a Listina stanoví mandát a odpovědnost EU v boji proti diskriminaci a za prosazování rovného zacházení pro všechny;

3. zdůrazňuje, že podle poslední zprávy o pokroku týkající se horizontální antidiskriminační směrnice si dvě delegace ponechaly obecné výhrady, dvě delegace si ponechaly výhrady parlamentního přezkumu a všechny delegace si ponechaly výhrady obecného přezkumu; zdůrazňuje, že diskuse v Radě se točí především kolem ustanovení o zdravotním postižení, a zejména možnosti nabídnout členským státům příliš dlouhé prodloužení lhůty pro provedení, pokud jde o jejich povinnost zajistit přiměřené úpravy; vyjadřuje politování nad tím, že ačkoli je zcela zřejmé, že je nutné bezodkladně přijmout opatření k horizontálnímu boji proti diskriminaci na úrovni EU, nebylo dosud dosaženo žádného hmatatelného pokroku;

4. vyjadřuje politování nad tím, že Rada neustále ignoruje vytrvalé žádosti o odblokování tohoto spisu i doporučení Parlamentu, a naléhavě vyzývá Radu, aby tuto záležitost začlenila do svého mandátu a přijala veškerá vhodná opatření k boji proti diskriminaci v EU;

5. vyzývá nadcházející předsednictví Rady, aby se vážně zabývala sestavením Rady ve složení pro rovnost žen a mužů a rovnost obecně, a usnadnila tak diskuse na vysoké úrovni o těchto otázkách a umožnila vhodné ministerské diskuse o znění této směrnice; vyjadřuje politování nad tím, že podle článku 19 SFEU je v Radě vyžadována jednomyslnost, a vyzývá k aktivaci překlenovacího ustanovení;

6. zdůrazňuje skutečnost, že přijetí horizontální antidiskriminační směrnice by poskytlo komplexní a zásadní rámec pro boj proti diskriminaci na úrovni EU a odstranilo by stávající mezeru v antidiskriminačním rámci EU, čímž by se zajistila ochrana i mimo trh práce; zdůrazňuje, že je naléhavě zapotřebí přijmout horizontální přístup k boji proti diskriminaci s cílem odstranit stávající umělou hierarchii zakázaných důvodů diskriminace, a poskytnout tak ochranu všem;

7. vyjadřuje politování nad tím, že členské státy stále neprovádí antidiskriminační rámec EU; je znepokojen tím, že to má negativní dopad na jednotlivce i společnost jako celek ([19]); naléhavě vyzývá členské státy, aby stávající antidiskriminační rámec EU plně a správně prováděly;

8. vyzývá Komisi, aby důsledněji monitorovala provádění stávajících právních předpisů; připomíná svůj postoj, že výroční zpráva Komise o právním státu by měla být rozšířena tak, aby zahrnovala všechny hodnoty uvedené v článku 2 SEU, včetně rovného zacházení a nediskriminace; dále vyzývá Komisi, aby aktivně využívala všechny dostupné nástroje k prosazování práva EU v této oblasti, mimo jiné tím, že zahájí řízení o nesplnění povinnosti proti členským státům a učiní v této věci pokrok;

9. žádá členské státy, aby urychleně začaly dodržovat judikaturu Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva, a žádá Komisi, aby sledovala její provádění, zejména v oblasti rovného zacházení a nediskriminace; vyzývá Komisi, aby v případě nedodržení judikatury přijala odpovídající opatření;

10. vyjadřuje hluboké znepokojení nad nedostatečnou informovaností o Listině a jejím nedostatečným uplatňováním na úrovni členských států, jak zdůraznila Agentura Evropské unie pro základní práva; vyzývá Komisi, aby zvýšila úsilí o prosazování Listiny a jejího správného provádění, jakož i antidiskriminačního rámce EU a příslušné judikatury Soudního dvora EU a Evropského soudu pro lidská práva v členských státech;

11. je znepokojen tím, že podle Agentury Evropské unie pro základní práva jsou stávající postupy a systémy pro oznamování případů diskriminace často neúčinné a často nejsou nápomocné obětem diskriminace, které se domáhají nápravy a přístupu ke spravedlnosti; vyzývá členské státy a Komisi, aby se touto situací zabývaly, aby všichni evropští občané věděli, že mohou bezpečně nahlásit veškeré případy diskriminace, s nimiž se setkají;

([19]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021_en_0.pdf.

12. vyzývá členské státy a Komisi, aby podporovaly shromažďování a využívání údajů o rovnosti v souladu s právními předpisy EU a členských států; zdůrazňuje skutečnost, že povinné shromažďování srovnatelných a rozčleněných údajů o rovnosti je nezbytné k zajištění toho, aby diskriminace byla náležitě zdokumentována, přičemž by měly být plně respektovány základní právo na soukromí, ochrana osobních údajů a příslušné právní předpisy EU a členských států;

13. vyjadřuje politování nad hluboce znepokojivými trendy, pokud jde o rovné zacházení v několika členských státech, na něž poukázala i Agentura Evropské unie pro základní práva ([20]); vyzývá Komisi, aby pozorně sledovala současný rostoucí odpor vůči základním právům a nárůst diskriminace v celé EU; dále vyzývá Komisi, aby prozkoumala všechny možné způsoby, jak překonat patovou politickou situaci související s horizontální antidiskriminační směrnicí a bojovat proti všem formám diskriminace v EU se stejným nasazením;

14. domnívá se, že jakákoli aktualizace návrhu horizontální antidiskriminační směrnice ze strany Komise musí vycházet z postoje Parlamentu, řešit diskriminaci z důvodu příslušnosti ke dvěma či více skupinám a výslovně zakázat diskriminaci na základě jakékoli kombinace důvodů uvedených v Listině;

15. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi.

([20]) https://fra.europa.eu/en/publication/2022/fundamental-rights-report-2022.